

Aflate la a 25-a ediție, cursurile organizate de către Comisia Națională Ungară pentru Protecția Monumentelor Istorice și Asociația Bugat Pál din Eger au avut ca tematică "Cetăți și fortificații".

Organizate anual, cursurile acestei Universități au abordat diferite aspecte privind teoria și practica protecției și reabilitării monumentelor - de la monumente și centre istorice până la protecția monumentelor populare; stiluri și perioade; problematici și metodologii specifice noi.

Organizatorii au urmărit informarea participanților la cursuri asupra problematicei specifice și găsirea unor răspunsuri pentru cei care cercetează, restaurează sau utilizează monumentele istorice.

În decursul anilor, cursurile au fost frecventate de participanți din diferite țări, direct implicați sau cu afinități pentru acest domeniu de activitate.

Lectorii au fost specialiști de seamă din țară și din străinătate.

Cursurile Universității de vară din 1995 au abordat o categorie de monumente istorice, pe cât de spectaculoase pe atât de dificile datorită vechimii, dimensiunilor, complexității și a căror consolidare, conservare și punere în valoare ridică serioase probleme de ordin tehnic, financiar și managerial.

Structura cursurilor a urmărit informarea auditoriului asupra problemelor specifice domeniului abordat în 1995, cu exemplificări și discuții pe baza unor cercetări, restaurări, revitalizări recent efectuate, atât în Ungaria, cât și în țările de unde proveneau lectorii. Expunerile au fost dublate de discuții purtate la fața locului: cetăți, castele, fortificații aflate în zonă (nord-estul Ungariei).

Organizatorii s-au străduit pe de o parte să asigure un înalt nivel profesional și științific și pe de altă parte să imprime manifestărilor un caracter festiv.

Astfel a fost asigurat cadrul ambiental adecvat tematicii: castelul de la Motte din Noszvaj, un ansamblu de arhitectură barocă extins și dotat modern.

Caracterul festiv, a fost conferit prin participarea dr. Ferenc Baja, ministrul protecției mediului și

dezvoltării teritoriului; arh. András Roman, președintele ICOMOS Ungaria și vicepreședinte al ICOMOS; arh. Tamás Feredy, președintele Comisiei Naționale Ungare pentru Protecția Monumentelor Istorice și, prin primirea cursanților într-un cadru adecvat la Primăria din Eger.

În incinta Comisiei Naționale Ungare a fost amenajată o expoziție (cu caracter itinerant și care fusese prezentată în mai multe capitale europene) destinată castelelor ungare din secolele XII-XIX - planuri, fotografii, machete ale unor monumente conservate și reabilitate.

În toată perioada (având experiența celor 24 ediții anterioare) organizatorii au fost preocupați de buna reușită a acțiunii, pentru ca oaspeții străini să plece cu cele mai bune impresii asupra nivelului cursului, seriozității și ospitalității gazdelor.

La cursurile care s-au desfășurat între 3 și 11 iulie 1995, au participat cca 80 de persoane din țara gazdă, România, Italia, Slovacia, Finlanda, Slovenia, Croația, Ucraina, Germania și Austria.

Din România (cu cei mai mulți participanți după țara gazdă) au participat și specialiști ai Centrului de Proiectare pentru Patrimoniul Cultural Național: arh. Sanda Ignat, arh. Jozsef Kovács, ing. Ana Maria Biro, ing. George Păunescu, arh. Marina Iliescu și arh. Liviu Brătuleanu; ultimii doi au ținut câte o comunicare despre reședințele fortificate din Transilvania, respectiv din Țara Românească, Apreciem ca oportune aceste intervenții deoarece, trebuie să recunoaștem, informațiile despre România sunt (chiar la nivelul unor persoane care activează în domeniu), deosebit de restrânse și unilaterale. Această apreciere a fost confirmată de interesul stărnit auditoriului de monumentele de arhitectură civilă (rezidențiale), prezentate de cei doi arhitecți români și de existența cărora luaseră cunoștință în acel moment.

După cum am amintit anterior, prelegerile și discuțiile privind aspectele științifice, tehnice și practice au fost continuate prin cunoașterea nemijlocită a unor monumente asupra cărora se inițiaseră în ultimii ani lucrări de

conservare și punere în valoare; castelele de la Sárospatak, Szerenes, Kisnána; cetățile Eger, Salgo, Fulek (Filakvo-Slovacia), Diasgyór (și în afara programului Visogárd).

Trecem peste aspectele ridicate de consolidare, conservare și restaurare - în general întâlnite ca problematică și în România și cam de aceeași anvergură, funcție de evoluția conceptuală și tehnică din ultimul secol. Am remarcat, (aceasta pornind de la condițiile geo-climatice diferite din România), o mai mică atenție acordată măsurilor antisismice la faza de proiectare, execuție, postutilizare, în țările celorlalți participanți la cursurile de Eger.

Ne vom opri, asupra unui aspect, care în ultimii ani începe să fie din ce în ce mai serios abordat de către factorii de decizie, specialiștii, utilizatorii patrimoniului construit: conceptul privind postutilizarea și conservarea integrată a fondului construit în valoare de patrimoniu.

Un bun exemplu considerăm a fi chiar sediul ales pentru desfășurarea cursurilor Universității de vară pentru monumente istorice: un castel baroc din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea (1774-1785). Castelul propriu-zis, anexele acestuia, parcul, au fost conservate fiind vizitabile și locuibile, dar pentru o bună desfășurare a unor activități culturale compatibile monumentului și sitului au fost făcute extinderi adaptate cerințelor moderne. Astfel castelul din Noszvaj nu este o simplă piesă de muzeu, ci o instituție publică în care se desfășoară aproape în tot cursul anului diverse activități: cursuri, expoziții, simpozioane, concerte, loc de recreare folosind calitățile ambientului și confortul modern, creat pentru punerea în valoare a monumentului istoric.

Un alt caz, din categoria obiectivelor aflate în programul de vizitare a fost castelul de la Szecrencs (1558-1643), castel renascentist ale cărui clădiri anexe amenajate pe latura sudică a liniei de fortificații au fost reamenajate cu destinație hotelieră.

Păstrând structura originală, anexele au fost reamenajate într-o arhitectură modernă-funcțiuni,

finisaje, mobilieri, dotări, astfel încât ansamblul reprezintă o bună exemplificare de reabilitare și de punere în valoare a unui ansamblu rezidențial fortificat.

Nu putem încheia aprecierile privind posibilitățile de revitalizare și de punere în valoare a unui monument istoric care și-a pierdut utilizarea inițială, fără a aminti ansamblul de arhitectură de la Sărospatak.

Având ca nucleu un castel pe plan patruleter, încununat de un donjon, sistemul de fortificații ocupă câteva zeci de mii de mp, castelul

împreună cu amenajările defensive și construcțiile anexe cuprinde o succesiune de stiluri istorice de la renaștere până la amenajări de factură romantică-istoricistă (1534-1542 și 1825).

În acest cadru arhitectural constituit în mai multe sute de ani, în ultimele decenii au fost construite clădiri noi, inserții moderne, unele precum cele realizate de arh. Imre Mokovocz purtând amprenta unor curente de avangardă (arhitectură organică). Este un exemplu în acest caz de conservare a cadrului istoric construit și de implant al unei noi

arhitecturi (e drept de foarte bună calitate) care departe de a degrada un sit istoric, îl îmbogățește la nivelul ambientului, al dotărilor și al creșterii confortului urban. Este un exemplu de integrare a unui monument istoric care și-a pierdut de mult funcțiunea (utilitatea inițială) într-un cadru urban valoros.

Confruntarea cu probleme similare a țărilor vecine, situate deci într-un context geo-politic asemănător României nu poate fi decât benefică, putând fi o verificare a unor concepții proprii aplicabile condițiilor specifice nouă.

arh. LIVIU BRĂTULEANU

ZIUA "PORTILOR DESCHISE" - SEPTEMBRIE 1995

Începând din 1990, România s-a alăturat țărilor care, sub auspiciile Consiliului Europei, își sărbătoresc patrimoniul arhitectural și arheologic, stabilind o punte între trecut, prezent și viitor.

Concepția în această idee, sub deviza "un viitor pentru patrimoniul nostru", manifestarea din acest an a fost găzduită de Palatul Mogoșoia - ctitorie a lui Constantin Brâncoveanu - ce păstrează marca marelui arhitect G.M.Cantacuzino, a cărui restaurare a dat Palatului actuala înfățișare.

Importanța acestei manifestări se datorează și posibilității pe care o oferă publicului românesc - ținut atâția ani departe de valorile autentice ale culturii și civilizației noastre - de a avea acces gratuit în monumente istorice de cea mai mare importanță și de a participa la manifestări culturale de ținută.

Expoziția "Sinteză românească" prezintă în sălile palatului

brâncovenesc, colecția Liana și Dan Nasta, colecție de artă medievală de o valoare inestimabilă, cuprinzând prețioase covoare, piese de mobilier și tablouri.

Notăm prezența d-lor Viorel Mărginean - ministrul Culturii, Cristian Moiescu - directorul Direcției Generale a Patrimoniului Cultural din Ministerul Culturii, Dan Nasta și a d-nei Doina Mândru, reprezentanta Muzeului de Artă, care și-au exprimat gândurile și legătura cu această manifestare, precum și a unor personalități ale culturii și artei românești cunoscute pentru activitatea lor în salvarea și recunoașterea valorilor patrimoniului nostru cultural. Manifestarea din acest an de la Palatul Mogoșoia atrage încă o dată atenția asupra valorii și importanței pe care patrimoniul nostru le are în cadrul civilizației europene.

arh. CRISTINA IONESCU